

***“Cap a una millora de la inclusió social
de les persones amb diversitat funcional
a les biblioteques ”***

**Projecte d'Accessibilitat Universal a
20 biblioteques de Girona**

Què ha de fer la biblioteca per ser inclusiva?

Arquitectura

1) Garantir l'accés a tothom

La biblioteca ha d'apostar per un disseny universal que permeti a totes les persones fer ús sense impediments dels equipaments, serveis i fons documentals.

2) Ubicar la biblioteca en un lloc de fàcil accés

La biblioteca ha de gaudir d'una ubicació cèntrica, ben comunicada amb els transports públics, amb places d'aparcament reservades per a persones amb discapacitat i amb itineraris accessibles.

3) Oferir espais practicables

S'ha d'aconseguir una bona circulació dins de l'equipament perquè tothom pugui accedir sense dificultats, tenint en compte les distàncies d'apropament i de maniobra.

4) Disposar de mobiliari adequat

S'han de tenir en compte les necessitats específiques dels usuaris i el disseny del mobiliari ha de facilitar la comunicació i l'accés a la informació.

5) Disposar d'una retolació i senyalització adient

La informació ha de ser comprensible per tots els usuaris i ha d'afavorir al màxim l'autonomia de les persones amb discapacitat a l'interior de la biblioteca.

6) Respectar la normativa vigent

Cal tenir molt presents les directrius internacionals sobre el servei de biblioteca pública per garantir l'autonomia, la no-discriminació i la igualtat d'oportunitats per a totes les persones.

Fons

1) Disposar de fons documental adaptats

La política de col·lecció ha d'incloure materials adreçats a diferents necessitats lectores: lectura fàcil, lletra gran, llengua de signes, sistema pictogràfic SPC, braille, DVD subtítulats per a persones sordes i/o amb audiodescripció i audiollibres.

2) Oferir materials en diferents formats

La col·lecció ha d'incloure materials de diversa tipologia (textual, audiovisual, etc.) i en diferents formats (llibre, CD/DVD, electrònic, etc.) per tal de ser consultables per persones amb discapacitat. S'ha de tenir en compte la plataforma de préstec digital com a recurs per llibres i revistes electròniques, i audiollibres.

3) Identificar els documents adaptats de manera que siguin fàcilment localitzables

S'ha d'afegir un pictograma que acompanyi la signatura i el destaquï de la resta de fons.

4) Indexar els documents amb termes actuals i de nivell específic

Fer ús dels encapçalaments de matèria o descriptors més adients, correctes i acceptats pel sistema, tot assignant els termes més específics possibles, o genèrics en el seu defecte.

5) Augmentar els recursos adaptats disponibles.

Assignar una part del pressupost a l'adquisició de fons adaptat, que es podria completar amb fons de la Central de Prèstec o mitjançant préstec interbibliotecari.

6) Facilitar la itinerància de lots per promoure la lectura de persones amb discapacitat

Identificar les entitats, escoles i centres educatius locals per portar aquests recursos on siguin necessaris.

Biblioteques inclusives

Serveis

1) Programar de forma periòdica i estable activitats inclusives

Cal oferir activitats que afavoreixin la inclusió, la igualtat i el respecte a tothom: clubs de lectura virtuals, en lectura fàcil, interpretació en llengua de signes, o els cursos TIC adaptats.

2) Oferir materials informatius en diferents formats adaptats

Els materials de promoció de la biblioteca han de ser accessibles per a tothom. S'ha d'oferir la informació en diferents formats adaptats: suport audiovisual, en llengua de signes i subtítulada, en braille o en sistema pictogràfic de comunicació, en lectura fàcil, etc.

3) Disposar d'eines que facilitin l'accés a la informació

Com ara els anells magnètics, tele-lupes, lupes de mà i de taula, ampliadors d'eines de contrast, lectors de pantalla, escàners amb OCR, etc.

4) Cooperar amb col·lectius de persones amb discapacitat

Cal establir contacte amb les associacions, escoles i agrupacions de l'àmbit de la biblioteca per conèixer les seves necessitats i treballar de manera cooperativa.

5) Adaptar els diferents serveis per a garantir-ne l'accessibilitat

Els serveis han de ser accessibles per a tothom de manera igualitària, oferint servei de préstec i/o lectura a domicili i formació d'usuaris adaptada, entre d'altres.

6) Oferir serveis i activitats de sensibilització

La biblioteca ha de donar visibilitat a les persones amb discapacitat

Formació

1) Adreçar-nos amb normalitat a la persona amb discapacitat

Cal tractar-la com una persona més, adreçant-nos directament a ella. Respectar les seves decisions i no imposar el nostre criteri.

2) Oferir ajuda a les persones amb discapacitat

Si intuïm que la persona té dificultats, li oferirem ajuda. Si l'accepta, li proporcionarem amb flexibilitat i amb indicacions clares i concretes.

3) Comunicar-nos de manera adequada

Cal aprendre a adreçar-se adequadament a les persones amb discapacitat. Algunes requereixen procediments de comunicació concrets: mirar als ulls, vocalitzar sense exagerar, emprant llengua de signes, etc.

4) Respectar l'usuari i interessar-se per les seves necessitats

Les persones amb discapacitat tenen unes necessitats de lectura i d'accés a la informació diferents. Conèixer-les facilitarà que es pugui donar un millor servei.

5) Tractar tothom amb igualtat

Una persona amb discapacitat té drets, però també obligacions, com tothom.

6) Conèixer i difondre els recursos i activitats específiques que tenim a l'abast

Cada biblioteca ha de saber quins recursos, activitats i serveis hi ha disponibles i, si no n'hi ha, cal que les creï.

Organitza:

Amb la col·laboració de:

Qui promou l'estudi?

El Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona... és Includió

Amb aquest projecte, la Diputació de Girona promou i crea espais d'acció, de reflexió i d'interacció entre el conjunt dels agents implicats: entitats de persones amb diversitat funcional, entitats del tercer sector i agents econòmics i de coneixement. Aquest, s'uneixen per compartir i generar coneixement i experiència, en el camí d'aprofundir en la definició i l'impuls d'estratègies per una societat inclusiva.

Bones pràctiques identificades: Les biblioteques de la província de Girona... més inclusives

Diverses biblioteques de la província de Girona porten recorregut en el seu camí cap a la inclusió social dels col·lectius més vulnerables, tant amb discapacitat com en exclusió social, gràcies al suport tant de la Diputació com del programa de biblioteques inclusives de la Generalitat de Catalunya que ho han fet possible per aquelles biblioteques amb una direcció inclusiva. El paper que estan jugant les biblioteques es d'extrema rellevància ja que son uns espais culturals i educatius bàsics de participació ciutadana i una eina d'inclusió social molt important. Per això, durant el projecte vàrem identificar un conjunt **de bones pràctiques** ja existents que demostren la direcció altament inclusiva d'aquests equipaments. Moltes de les biblioteques han **ampliat el calaix de la diversitat** orientat a usuaris amb necessitats lectores i de comprensió especials, principalment nens, joves, persones immigrants i de la tercera edat. Van adquirir nous llibres adaptats a llengua de signes, amb llenguatge pictogràfic i de comunicació (SPC), àudio contes, llibres de lectura fàcil, llibres amb lletra gran. Així mateix, es destacable que moltes de les biblioteques ja van iniciat el contacte amb les entitats representants de persones amb discapacitat i aquest apropament s'ha materialitzat amb noves oportunitats de gaudir de la biblioteca per aquestes persones. També es destacable que algunes d'elles han contractat amb pràctiques persones amb discapacitat per a una veritable inclusió social i laboral.

Aquesta publicació resumeix les principals aportacions de l'estudi sobre accessibilitat a la mostra de biblioteques per tal de millorar **la inclusió social de les persones amb diversitat funcional**.

Quin és l'objectiu del projecte?

Fer un estudi per a **apropar les biblioteques de proximitat a les necessitats especials de persones amb diversitat funcional**, proposant millores en base a la normativa actual en accessibilitat universal.

Concretament, es plantejava:

- Identificar l'estat actual del disseny universal de la mostra de 20 biblioteques
- Conèixer les necessitats actuals de les biblioteques
- Identificar bones pràctiques existents.
- Aportar eines per a la millora del disseny universal actual en base a normativa
- Elaborar un model de millora que permeti la revisió continua i evolució.

Amb aquest projecte es pretén donar resposta a la demanda creixent de famílies i persones amb discapacitat que persegueixen solucions per una biblioteca per a tots, alhora que apropar la biblioteca al col·lectiu.

Qui ha participat?

20 biblioteques de la província de Girona

20

Biblioteques

LLEI ACCESSIBILITAT UNIVERSAL 2014.

ISO 21542:2011, Building construction.

Accessibility

and usability of the built environment

- UNE 170001-1:2007, Accesibilidad universal

Com analitzem si una biblioteca està adaptada i és accessible?

S'ha creat un model per a analitzar i diagnosticar l'estat de la biblioteca, basat en les següents 4 dimensions en base a normativa:

Dimensió	1	2	3	4
	Arquitectura	Fons documental	Formació	QUALITAT
Descripció	Nivell d'adaptació de l'establiment en quan a instal·lacions físiques .	Fons documental adaptat	Preparació dels equips, coneixement de les especificitats del col·lectiu i accions formatives desenvolupades.	Accions específiques que afavoreixen una major accessibilitat (gestió accés., comunicació , i experiències concretes.
Exemples indicadors	☐ indicacions i senyalització visual ☐ ús colors i contrastos ☐ olor general ☐ nivell soroll ambiental ☐ facilitat mobilitat i orientació ☐ ús d'il·lustracions, esquemes ☐ plànols generals ☐ localització/senyalització espais ☐ material tàctil o sensorial ☐ espais de calma ☐ nivell de visites i ocupació ☐ Accés a la biblioteca	☐ Llibres en lectura fàcil ☐ Audiodescripció ☐ Fons en Braille i electrònic, ect	☐ mecanismes de formació (R) ☐ coneixement del col·lectiu ☐ coneixement normativa accessibilitat universal ☐ coneixement discapacitat ☐ coneixement adaptació ☐ formació en atenció usuari ☐ formació accessibilitat ☐ (...)	☐ adaptació espais ☐ criteris disseny i adaptació ☐ política d'accessibilitat ☐ nivell adaptació/accessibilitat ☐ apartat accessibilitat web ☐ material específic ☐ canals informació usuaris ☐ experiència amb usuaris ☐ relació amb entitats ☐ oferta o activitat específica ☐ (...)

Dos edicions 2019 del Taller sobre atenció a la La disCAPACITAT intel·lectual

En el marc del projecte es van realitzar dues edicions (gener i maig 2019) de **Taller en atenció a la discapacitat intel·lectual realitzat per Dincat Plena Inclusió**, dirigit a les biblioteques de Girona i organitzat pel servei de biblioteques de la Diputació de Girona.

El Model Social de la discapacitat entén que “no serien les limitacions individuals les arrels de la discapacitat, sinó les limitacions de la societat per prestar serveis adequats i per assegurar adequadament que les necessitats de totes les persones siguin tingudes en consideració dintre de l'organització social”⁽¹⁾.

Per tant, no es tracta de res que tingui o sigui l'individu: és **PERSONA**, no discapacitat. Per tant, parlem de persones amb discapacitat intel·lectual, no persones discapacitades o discapacitats.

Àrees del desenvolupament afectades en la discapacitat intel·lectual⁽²⁾⁽³⁾

ÀREA

DIFICULTATS

Alteració en el desenvolupament cognitiu

Dificultats en tasques d'organització i planificació
Dificultat en la resolució de problemes
Dificultats per adaptar-se a les situacions desconegudes.

Alteració en el desenvolupament adaptatiu i funcional

Dificultat en el seguiment de les normes socioculturals
Dificultats per adquirir hàbits d'autonomia i responsabilitat social
Dificultats per a la integració d'estímuls sensorials.

Alteració en el desenvolupament d'habilitats socials i de llenguatge

Dificultat en la comprensió i expressió del llenguatge oral
Dificultat en l'adquisició i ús de les habilitats comunicatives
Dificultats per a l'expressió dels sentiments i altres aspectes.

Quantificació del col·lectiu

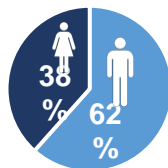

Segons el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies* ⁽⁴⁾:

577.028
persones
amb DID

Catalunya

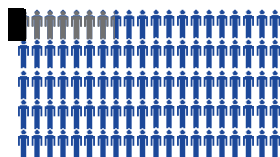
Total persones DID

Tendència creixent
els darrers anys.

➔ **15 persones amb DID**
cada 1.000 habitants.

En el cas dels infants i fins als **34 anys**, la incidència incrementa fins a **12 casos cada 1.000 habitants**

Tipologia de discapacitat	Nombre de persones
Total físics	313.839
Visuals	33.826
Auditius	32.315
Intel·lectuals	62.748
Malalts mentals	113.887
Invalidesa	19.715

Resultats obtinguts

Els principals resultats d'aquest projecte mostren:

- Millores en Disseny Universal pel compliment de la normativa actual en matèria d'accessibilitat i discapacitat i a la vegada millorar l'experiència dels usuaris amb discapacitat a la biblioteca.
- Establiment d'un full de ruta que permeti a cada biblioteca esser un establiment no només practicable sinó adaptat.

Quines son les millores identificades?

A l'auditoria s'han detectat més de **400 millores a la mostra de 20 biblioteques**, d'acord amb els requisits mínims de la normativa bàsica. Es detecta un **95% de ajustos raonables amb necessitat de despesa i només un 5% de millores que requereixen inversió**. Les millores podrien ser assolibles en un període de 2-3 anys màxim i permetrà als equipaments poder demanar la **certificació UNE 170001 de gestió de l'accessibilitat universal** que garanteix que els equipaments son accessibles en accés i l'ús del servei.

Es detecten millores específiques de cada equipament i d'altres més comuns a la totalitat de la mostra que s'enumeren a continuació:

- 1. Senyalització:** manca de senyalització podo tàctil per a les persones amb discapacitat visual. Manca de cartells informatius accessibles i manca de senyalització als lavabos accessibles son molt comuns.
- 2. Espai físic:** manca de mostradors d'informació adaptats a la part inferior pel correcte apropament frontal de les persones amb cadires de rodes.
- 3. Senyalització:** manca de senyalització per l'accés als gossos pigall
- 4. Elements de suport a l'autonomia:** els ordinadors de la Xarxa de la Diputació en aquests moments no permeten la instal·lació de programes de lupes i d'altres elements de suport.
- 5. Comunicació adaptada:** els formularis d'inscripció i normativa de les biblioteques ha d'estar adaptat en els diferents formata atenent les necessitats especials de comunicació dels usuaris.
- 6. Plans d'emergència:** les sortides d'emergència no solen incorporar l'alarma amb il·luminació ni estan disponibles als lavabos accessibles. També manca actualitzar els plans d'emergència per a persones amb discapacitat i identificar els espais de rescat en cas d'emergència.
- 7. Formació:** seria molt recomanable ampliar la formació continua en aspectes com la lectura fàcil, tècniques de comunicació alternativa, plans d'emergència amb usuaris amb discapacitat, llenguatge de signes, entre d'altres.

Normativa d'accessibilitat contemplada (en espera de la publicació del Decret de desplegament de la Llei 13/2014 d'accessibilitat universal)

Decret 100/1984 del 10 d'abril sobre supressió de barreres arquitectònica Llei 20/1991 del 25 de novembre de promoció de l'accessibilitat i la supressió de barreres arquitectòniques Decret 135/1995 del 24 de març (desplegament de la Llei 20/1991 del 25 de novembre) i s'aprova el Codi d'Accessibilitat Estratègia Europea sobre discapacitat 2010-2020 (àrea primordial és l'accessibilitat als béns i els serveis dels serveis públics i la utilització dels dispositius de suport per a persones amb discapacitat) Resolució 749/VIII del Parlament de Catalunya del 15 de juliol de 2010 sobre mesures per garantir l'aprenentatge, l'educació, l'accessibilitat i l'ús del català i els recursos de la modalitat oral a les persones sordes i sordcegues que es comuniquen. També la Llei 17/2010 del 3 de juny de la llengua de signes catalana Llei de l'Estat 51/2003 del 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal. Llei de l'Estat 49/2007 del 26 de desembre del règimen sancionador i modificada per la Llei de l'Estat 26/2011 de l'1 d'agost d'adaptació a la Convenció Internacional sobre el dret de les persones amb discapacitat Llei 12/2007 de l'11 d'octubre de serveis socials Llei 13/2014 del 30 d'octubre d'accessibilitat universal NORMES UNE UNE 170001 de Gestió d'accessibilitat universal. Normes DALCO

Recomanacions i propostes properes accions

- Millores en el disseny universal
- El coneixement parcial que és té del col·lectiu, **es basa més en experiències puntuals i més personals que dins de l'àmbit laboral**. Potenciar les relacions amb les entitats socials del territori per anar construint una biblioteca per a tothom.
- Cal destacar que hi ha una clara **voluntat de millorar en l'accessibilitat vers aquest col·lectiu**, i per això el primer àmbit a resoldre seria incrementar precisament el coneixement d'aquest col·lectiu.

Recomanacions

En aquest sentit, podrien ser útils iniciatives com:

- ✓ **Tallers d'ús de la biblioteca pels diferents col·lectius per a donar a conèixer els recursos per a la autonomia de la biblioteca i disposar**
- ✓ Establir una comunicació bidireccional amb les entitats socials per a **programar anualment activitats de la biblioteca inclusives** o d'interès per les entitats.
- ✓ Establir un **mecanisme de comunicació de necessitats no cobertes** i millores a proposar a la direcció de la biblioteca
- ✓ Millorar el Disseny Universal en base a la normativa.
- ✓ Comunicar i difondre les millores i adaptacions a la població.

Recursos útils

10 pautes per donar suport a una persona amb discapacitat intel·lectual com a client

Breu document elaborat per Dincat per tal de donar recomanacions sobre com atendre a persones en discapacitat intel·lectual. Editat en format tríptic i cartell.

Disponible a: http://www.dincat.cat/10-pautes-per-donar-suport-a-una-persona-amb-discapacitat-intel·lectual-com-a-client_228271.pdf

Biblioteques inclusives. Generalitat de Catalunya.

Disponible a: <http://biblioteques.gencat.cat/ca/professionals/biblioteques-inclusives/>

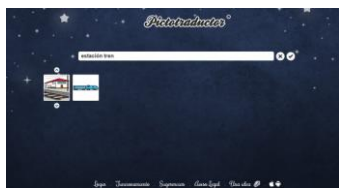
Biblioteques inclusives

Recursos per a fer ús de comunicació visual i pictogrames:

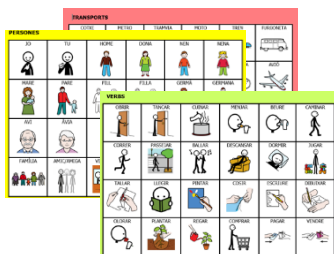
www.arasaac.org

Portal del Gobierno de Aragón de la Comunicación Aumentativa y Alternativa, des del que es poden cerca tot tipus de pictogrames (en color i BiN). Es pot cerca directament per concepte o paraula i copiar la imatge dels pictogrames associats.

www.pictotractor.com

Com l'anterior, és un portal permet fer cerques per a traduir de text (usant també paraules clau) a pictograma, funcionant com altres traductors automàtics. En les respostes generades a vegades es poden buscar alternatives (fletxes indiquen múltiples opcions).

www.utac.cat

Portal de la Unitat de Tècniques Augmentatives de Comunicació (UTAC), un servei extern de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, que inclou diferents recursos. Per exemple dins de l'apartat de "Descàrregues" s'inclou el document "Exemples de llibres de comunicació per persones amb TEA", dins el qual hi ha diferents plafons (veure exemples inferiors) que es poden descarregar i utilitzar com a recursos (i adaptar).

Notes

- 1) Palacios, 2008
- 2) Dincat, sessions formatives 2019
- 3) Adaptació a partir de Dincat (2014) La salut de les persones amb discapacitat intel·lectual: què hem de tenir en compte? Guia pràctica per a professionals de la salut. Disponible a: <http://www.dincat.cat/guia-pr%C3%A0ctica-la-salut-de-les-persones-amb-discapacitat-intel·lectual-qu%C3%A8-hem-de-tenir-en-compte-186132.pdf>
- 4) http://treballiafersocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/persones_amb_discapacitat/estadistiquesdiscapacitat/any-2017/

Agraïments

Volem agrair en primer lloc el suport constant del Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona en la realització del present projecte.

També volem agrair a les següents biblioteques que han participat al projecte i han mostrat un interès i predisposició absoluts en el camí cap a unes biblioteques més inclusives:

Biblioteca comarcal. Ajuntament de Blanes
Biblioteca municipal Pere Caner. Calonge
Biblioteca municipal de Cassà de la Selva
Biblioteca Julià Cutiller. Llagostera
Biblioteca municipal Lluís Barceló i Bou de Palamós
Biblioteca Comtat de Cerdanya
Biblioteca Lambert Mata. Ripoll
Biblioteca municipal Jaume Vicens i Vives. Ajuntament de Roses
Biblioteca pública Lu Bohigas de Salt
Biblioteca municipal Emília Xargay. Sarrià de Ter
Biblioteca municipal Pere Blasi. Torroella de Montgrí
Biblioteca pública de Palagrugell
Biblioteca pública d'Anglès
Biblioteca comarcal del Pla de L'Estany. Banyoles
Biblioteca municipal Sant Hilari de Sacalm
Biblioteca Joan Vinyoli. Santa Coloma de Farners
Biblioteca Ramón Bordas I Estragués. Castelló d'Empúries
Biblioteca Octavi Viader I Margarit. Sant Feliu de Guíxols
Biblioteca Joan Rigau I Sala. Vidreres
Biblioteca Salvador Allende. Girona

Gràcies per la vostra atenció!

Crèdits

Edició Servei de Biblioteques. Diputació de Girona

Elaboració: Dra. Monica Cerdan Chiscano. Professora titular de la Universitat Ramon Llull i experta en accessibilitat universal.

© de l'edició: Diputació de Girona

Juliol 2019

El contingut d'aquest llibre no pot ser reproduït ni totalment ni parcial sense permís exprés de l'editor. Tots els drets estan reservats. Actualitzar àrea